

INHOUD

- Ideeën van rolschaatsbaanoneindigheid 9
- De hoogtijdagen van balen 50
- Als ik je minder mocht betalen, deed ik het 94
- De gangsters 157
- Om uitbarstingen te voorkomen 207
- Ademhalingstips van grote Amerikaanse beatboxers 251
- Vanavond improviseren we 287
- Het zwarte volkslied 327

IDEEËN VAN ROLSCHAATSBAANONEINDIGHEID

Eerst moest er uitsluitel komen op het punt van vrij. Sinds wanneer zijn jullie vrij? Als je dat vroeg voelde je je heel wat, ook al had iedereen tegen wie je kon staan opscheppen hetzelfde geschenk gekregen en waren ze er op dezelfde manier aan gekomen als jij. Dezelfde zon verpakt in glimmend papier, dezelfde zachte, weldadige hemel, dezelfde grindweg die je vroeg of laat ontvelde. Het was moeilijk om niet te geloven dat het meer van jou was dan van iemand anders, dat het voor jou gemaakt was en al die jaren had liggen wachten tot jij zou komen opdagen. Dat gevoel had iedereen. We vonden het heerlijk om daar gewoon te staan in die hitte, na zo'n lang, kil jaar in de stad. Sinds wanneer zijn jullie vrij? was het geluid van onze val die dichtklapte, jaar in jaar uit traptten we erin, pure, beknelde vreugde in ons eigen Sag Harbor.

Dan kreeg je het volgende vrij: tot wanneer zijn jullie vrij? – en de wedijver was begonnen. Het magische antwoord was Tot En Met Labor Day of De Hele Zomer. Minder dan dat was tegenslag te kennen geven. Een weekend vrij aan het begin van het seizoen, om de boel te luchten, de kieren schoon te vegen, dat was prima. Maar niet meer dan een maand vrij? Een week? Wat was er aan de hand, hadden jullie het financieel moeilijk? Iedereen had het financieel moeilijk, natuurlijk, maar als het ten koste ging van Sag, was het wel goed mis. Een week vrij maar, of een maand, dan liet je je toch de kaas van je brood eten? Als je vroeg: tot wanneer zijn jullie vrij? kwam er meteen een wolk voor de zon. De vraag bracht een vleugje herfst met zich mee. Alle antwoorden speelden in op het einde,

de dood van de zomer nog voor die goed en wel begonnen was. De baai was nog niet eens warm genoeg om te gaan zwemmen of je zag hem alweer bevroren voor je. Labor Day was opeens helemaal niet meer zo ver weg.

Het laatste vrij was voor de helft informatie vergaren en voor de helft bidden: wie is er nog meer vrij? Het seizoen was begonnen, we waren er zelf het bewijs van, het instrument van, maar het kon allemaal pas echt van start gaan als alle spelers hun plaats innamen, de oprit af kwamen rennen, high fives en zo. De anderen waren noodzakelijk, en we moesten weten hoe het zat. Degene die voor je stond in zalmkleurige korte broek kon bijvoorbeeld zeggen: 'Ik heb hem woensdag nog gesproken en toen zei hij dat ze al vrij hadden.' Ze waren altijd als eersten vrij, sloegen nooit een juni-maand over, alsof hun leven ervan afhing. (Dat was ook zo.) Iemand kon zeggen: 'Het gras was gemaaid bij ze.' Gemaaid gras was een onmiskenbaar teken van aanstaande bewoning, vandaag of morgen. 'Er stond een auto op de oprit.' Nog beter. Er was geen grotere waarheid dan een auto op een oprit. Een auto op de oprit was een uitnodiging om aan te kloppen en ernst te maken met de zomer. Aankloppen en dan de deur onder je knokkels mee zien geven – als je eenmaal vrij was, bleef de deur van het slot tot je de boel definitief dichtgooide.

Als we er allemaal zijn kunnen we beginnen.

Ik heet Ben. In de zomer van 1985 was ik vijftien. Mijn broer Reggie was veertien. Wat onszelf betreft, wij waren die ochtend gekomen, precies anderhalf uur, voor de file uit. In de loop van een zomer hoorde je een hoop verschillende strategieën om de files te vermijden, of er in ieder geval zo min mogelijk last van te hebben. Je had mensen die op vrijdagmiddag het kantoor al vroeg voor gezien hielden, en dan hun collega's terloops op de hoogte brachten van de reden voor hun vertrek om zich te kunnen koesteren in wat

lichte afgunst. Anderen gingen zondagavond laat pas terug naar de stad, nadat ze met cacaoboterhanden het allerlaatste restje vreugde uit het weekend hadden gewrongen. Ze stopten onderweg om iets te eten en keken vanachter het restaurantraam naar de trage, rode stroom terwijl ze hun gebakken mosselen door de tartaarsaus haalden – zo meteen, zo meteen, nog niet – tot de kust veilig was.

De methode van mijn vader was simpel en meedogenloos: om vijf uur 's ochtends vertrekken zodat we de enige levende zielen op de Long Island Expressway waren, in het spookachtige donker de stad uit gevlucht. Mijn moeder zei af en toe: 'Er zijn helemaal geen files,' alsof het een wonder was. Nou ja, het was niet echt donker, de zon is er in juni al vroeg bij, maar ik herinner me die ritten wel altijd zo – het geheugen heeft zijn eigen palet en een breed penseel. Misschien herinner ik het me zo omdat mijn ogen het grootste deel van de tijd dicht waren. Als je zo vroeg op pad ging was het de truc om net wakker genoeg te worden om een tas met kleren naar beneden te kunnen slepen, en het je dan in de auto gemakkelijk te maken en verder te slapen. Iedere onnodige beweging kon je van het rijk van de halfslaap naar een lodderig half wakker-zijn verbannen, dus sjokten mijn broer en ik langzaam en zwijgend als zombies voort tot we op de achterbank zaten, waar we allebei onze eigen hoek in doken, neus tegen de bekleding, kont aan kont, min of meer ogend als een rorschachtest. Wat zie je in deze afbeelding? Twee broers die allebei een andere kant op gaan.

We waren sinds kort geen tweeling meer. We scheelden tien maanden, en tot mijn vijftiende waren we een vast koppel geweest, meer Siamees dan twee-eiig of eeneiig, gekenmerkt door een griezelige onafscheidelijkheid. We zaten niet met de heup of de milt of het zenuwstelsel aan elkaar vast, maar op een veel belangrijker punt – die plek op jezelf die contact maakt met de wereld.

Er was iets in het menselijk DNA wat mensen ertoe bracht 'Benji 'n Reggie, Benji 'n Reggie' te zeggen, in één moeite door, alsof we

tekenfilmfiguurtjes waren, of bekend van de verpakking van één of ander soort snoepgoed. De doodenkele keer dat ze ons alleen tegenkwamen, was het eerste wat mensen vroegen: ‘Waar is Benji?’ of ‘Waar is Reggie?’, waarop we uitgebreid verslag deden van waar onze ander zich bevond en er gauw de nodige context aan toevoegden alsof we ons ervoor schaamden buiten in de zon te zijn betrappt met maar een halve schaduw: ‘Hij is het dorp in gereden. Hij was op het strand zijn CAT Diesel Power-pet kwijtgeraakt en is nu naar de kwartjeswinkel om een nieuwe te halen.’ En dan knikte de vragensteller ernstig: Reggie’s door truckerfims uit de jaren zeventig gevoede liefde voor zijn CAT Diesel Power-pet was genoegzaam bekend.

Je had de zomer, en je had de rest van de tijd. De rest van de tijd, toen we nog niet gescheiden waren, kon je ons in kleren van de jongensafdeling van Brooks Brothers zien lopen – mooie witte Oxford-overhemden bijvoorbeeld, onder schooltijd keurig in onze broek gestopt en lichtelijk rebels loshangend wanneer we thuis waren. Wij zaten op een lagere school waar je een colbert en een stropdas moest dragen, en dat deden we dus ook. Onze polsen staken op een gegeven moment altijd te ver uit de mouwen van ons colbert, ondanks pogingen van mijn moeder om die bijtijds uit te leggen. De stropdassen waren van het soort dat je met een klemmetje vastzette, maar we hadden er ook een paar die onze vader aan het begin van het schooljaar strikte en die we de daaropvolgende negen maanden lostrokken & straktrokken, waarbij de knoop steeds vettiger en groezeliger werd door wat hij van onze kindervingertjes opzoog. We hadden ieder één blauwe blazer en één beige corduroy colbert, die beurtelings werden gecombineerd met een grijze en een kakikleurige lange broek. Ik was iets groter, en dat hielp wel om erachter te komen welke van wie waren, maar niet altijd.

Hoe zagen we eruit, als we naast elkaar Lexington Avenue afflie-

pen en 62nd Street overstaken, op weg van en naar school? Ik weet nog dat toen ik twaalf was, een oude blanke man ons een keer op een hoek staande hield en vroeg of we kinderen van een diplomaat waren. Kleine prinsjes uit een Afrikaans land; de VN lag nog geen kilometer verderop. Want – waarom zouden zwarte mensen zich anders zo kleden? Ik keek omhoog naar zijn mossige tanden, bracht met een klein stemmetje een schor ‘Nee’ uit en trok Reggie mee het zebrapad op, afgericht als ik was om niet met vreemden te praten omdat iedereen een kinderverkrachter was. De tv was onze vaste oppas, dus vermanende films van de week waren onze handleiding voor hoe je met vreemden moest omgaan. We namen gretig de literatuur door, grinnikten meesmuilend om de verhalen over verwaarloosde blanke kinderen die ontspoorde, de trieste stoet van mollige en ontvankelijke liftertjes, pillen slikkende briljante studenten die doordraaiden vanwege de ‘prestatiedruk’. Als vreemden ons op straat aanhielden om vragen te stellen, wisten wij wat we moesten doen. Doorlopen, broer. Hoe zag hij eruit? Vennoot van het advocatenkantoor Bleekscheet, Bleekscheet & Bleekscheet. Hoe zagen wij eruit? Ik weet het niet, maar die vraag van hem zouden we in Sag Harbor nooit te horen hebben gekregen. Daar vielen we niet uit de toon.

’s Zomers probeerden we op onze eigen armzalige manier iets anders. Wat deden we, bevrijd van het kledingvoorschrift? Als schijntweeling raakten we onze liefde voor het uniform niet kwijt. We droegen elke dag hetzelfde model shirt, maar in verschillende kleuren, met verschillende opstrijkbare plaatjes. Elke paar maanden kocht onze moeder kleren voor ons bij Gimbel’s – beveiligingscamera’s leggen vast hoe ze voor haar jongen foerageert, mompelend: ‘Twee van die, en twee van die’ – en gooide ze dan in onze kooi waar we als hyenawelpen uitvochten wie wat kreeg. Wou je dat kastanjebruine badstof shirt? Zorg dan dat je er als eerste bij bent, anders loop je tot Kerstmis in dat olijfgroene ding.

R2-D2-pyjama voor jou, C-3PO voor mij. Je moest snel zijn. Kwestie van claimen.

We waren een soort genre op zich wanneer je een fotoalbum opensloeg: daar heb je Benji 'n Reggie languit in het helmgras, leunend tegen de motorkap van de huurauto van die zomer, samen op een bankje voor de ijssalon. Het ene broertje in een koningsblauw Izod-poloshirt, het andere in een karmozijnrood Izod-poloshirt met chocoladevlekken. Armen om elkaars nek geslagen, allebei in hetzelfde shirt afgezien van dat ene cruciale, onderscheidende detail waar het nu juist om ging. Hetzelfde, maar net even anders, en naar dat kleine beetje verschil ging ons diepste verlangen uit.

Onze gezichtsuitdrukkingen, iedere foto weer? Ik: gepijnigd en dyspeptisch, ogen ongemakkelijk half toegeknepen bij de ontdekking van weer een nieuwe onvolkomenheid in het ontwerp van de wereld, terwijl het gedachtewolkje vraagt: 'Zijn we niet allemaal eigenlijk gewoon mieren onder een vergrootglas?' Of: 'Is dit het verstrijken van onze tijd, een beetje snoeppoeder dat door een zandloper valt?' De term 'vroegrijp' is nooit op mij van toepassing geweest, behalve waar het ging om mijn vroegtijdige inzicht in, zeg maar, de existentiële nood. In ieder ander opzicht sleep ik me sjokkend voort. Mijn knokkels? Flink gehavend.

Lachen maar. En wat doet Reggie? Gekke bekken trekken natuurlijk, scheel kijken, grijnzen, vingers gekromd tot duivels-hoorntjes, zwaaiend met zijn gedeukte bedelaarsnap voor een paar extra kruimels kostbare aandacht, een zeldzaam goed bij ons thuis. We wisten dat we gescheiden wilden worden, maar konden het maar mondjesmaat verdragen. Dus toen onze vader een keer thuiskwam met een paar namaaksouvenirs van de Olympische Spelen van 1976 in Montreal, pikte ik het speerwerp-T-shirt in, en Reggie nam het kogelstoot-T-shirt, en daar stapten we weer vanuit de kleedkamertunnel de zonovergoten arena in, zomer na zomer, leden van hetzelfde team. Het was fijn om een

team te hebben, ook al bestond het maar uit ons tweeën.

Waar is de chirurg met genoeg talent om deze riskante operatie uit te voeren, deze ongelukkige aaneengeklonkenen te scheiden? Dokter Puberteit wordt opgepiept, armen schoongeboend, van top tot teen in het groen, klap op de kont van de zuster en helemaal thuis in de laatste technieken. Meer suctie! Speerwerpen en kogelstoten – dat klopt wel zo’n beetje. Hormonen joegen mij de hoogte in, lang en mager, een bonenstaak met X-benen, terwijl Reggie, altijd al mollig in de wangen en armen, opbolde tot iets ronds waarin je kon knijpen, zacht en glad, waar bij mij alles hoekig uitstak. We raakten per week meer uit onze verstrengeling ontward, haar na nieuwe haar. Junior High School, noemden ze dat.

Er deden zich geen complicaties voor bij de fysieke scheiding, maar hoe zat het met de mentale scheiding, het verbreken van de fantoomverbinding die erop neerkwam dat als Reggie zijn teen stootte, ik een kreet van pijn gaf, en omgekeerd? Het moment van mijn psychische bevrijding kwam toen Liza Finkelstein in het voorjaar van ’83 – we zaten in de tweede klas – een rolschaatsdiscofeest gaf.

Het was bar-mitswatijd, een mooie tijd naar iedere maatstaf, maar vooral voor verstokte hapjesliefhebbers zoals ik. Terwijl mijn vrienden hun aloude initiatieriten ondergingen, maakte ik mijn eigen volwassenwording door, culinair gesproken. Ik had een nogal beschut leven geleid wat hapklare snacks betreft, alleen maar wat aangerommeld met minihotdogs, La Choy-loempiaatjes en andere favorieten uit de categorie Voorverwarmen Op 180 Graden. De kruidige, gecaterde geneugten van een groots aangepakte, geldverslindende, moet-je-mij-eens-kijken bar mitswa waren een openbaring voor me. Ik weet nog goed dat ik met verbazing naar de zilveren hors-d’oeuvreschalen heb staan kijken. Ze zweefden door de lucht en doken omlaag als vliegende schotels

in een sciencefictionfilm uit de jaren vijftig, met levensvormen aan boord waarvan ik het bestaan niet had vermoed, bringers van gustatoire vrede en welbehagen. Spiesjes met kipteriyaki, Zweedse gehaktballetjes half ondergedompeld in bruine saus, een overvloedige hoeveelheid dipsausjes, donker en lobbijg – het was duizelingwekkend, en dat kwam niet alleen door de koosjere drankjes van Manischewitz.

Ik was eraan gewend het enige zwarte kind in het vertrek te zijn – ik was er per slot van rekening alleen maar omdat ik die verschillende Abe's en Sarahs en Danny's kende van een particuliere school in Manhattan – maar het had iets leerzaams om het enige zwarte kind op een bar mitswa te zijn. Bij elke bar of bat mitswa zou op zijn minst één zwart kind aanwezig moeten zijn, met een zwevend keppeltje boven op zijn afro – een leuke visuele grap, die hebben we dan ook meteen gehad, maar belangrijker is dat het voor het kind in kwestie een goede oefening is om erachter te komen wanneer de mensen in zijn ooghoeken over hem praten en wanneer niet, een vaardigheid waar je later in je leven wat aan hebt, als je echte vervolging van vermeende vervolging probeert te onderscheiden, dat wat echt gebeurt van wat alleen maar een manifestatie van paranoia is. 'Wie is dat?' 'Fluister fluister een vriend van Andy, van school.' 'Zo koninklijk en beheerst – hij ziet eruit als een jonge Sidney Poitier.' 'Fluister fluister of de zoon van een Afrikaanse diplomaat!'

Na verloop van tijd kreeg ik wel eens gezelschap, de enkele keer dat er een R&B-band optrad, die zich door de verplichte Motownkost heen werkte, inclusief het onvermijdelijke 'Superfreak' ... terwijl Liza Finkelstein, grimmig en zwijgend, bestek in haar vuist geklemd, ons allemaal vervloekte. Haar ouders waren allebei burgerrechtenadvocaat – niet dat ik enig idee had wat dat was. Ik wist alleen dat Liza die ene keer in het jaar dat een leraar het over de Mars op Washington had, eruit flapte: 'Daar zijn mijn

ouders ook bij geweest!’ Haar ouders respecteerden alle rassen, kleuren en gezindten, tenzij die gezindte de hunne was. Op grond van een of andere linkse afweging waren ze tot de conclusie gekomen dat de tradities van hun eigen geloof flauwekul waren, en dat Liza dus nog een tijdje moest wachten voor ze kon toetreden tot de wereld van de gekalligrafeerde uitnodigingen en bijbehorende RSVP-envelopjes.

Rebellie sijpelt omlaag. Liza’s ‘Daar zijn mijn ouders ook bij geweest!’ had weliswaar van jaar tot jaar al minder enthousiast geklonken, maar ik denk dat het de bat-mitswatijd was, met al zijn uiterlijk vertoon en de wereld aan cadeaus, waardoor ze pas echt aan het mokken sloeg. Zo buitengesloten te worden. Het geschiedde op een zonnige voorjaarsmorgen dat onze hippieachtige leraar Engels Mr. Johnson de Mars op Washington ter sprake bracht en heel 8B instinctief naar Liza keek om het haar voor de laatste keer te horen zeggen. Misschien waren we in een sentimentele bui. We zouden over een paar maanden naar High School gaan en elkaar na al die tijd samen – sommigen kenden elkaar al van voor de kleuterschool – uit het oog verliezen. Dit was een mijlpaal, en we wachtten tot Liza ons gaf wat we nodig hadden. Het duurde en duurde. Een vermoeden of angst dat Liza de vereiste dienst misschien niet zou verlenen nam bezit van de klas, op eenzelfde manier als dat er, bijna onmerkbaar, mentholsigarettenrook onder de deur van de lerarenkamer door kon kruipen. Mijn blik viel op haar geblokte new-wavekniekousen, en ik dacht: Liza is niet new wave. Toen liet ze een snerend ‘daar zijn mijn ouders ook bij geweest’ horen, rolde met haar ogen en gooide allebei haar voeten naast zich in het gangpad. Liza had die hele bat-mitswabehandeling niet nodig. Ze werd op dat moment een tiener.

De Finkelsteins troffen een regeling waarbij de oudere generatie zou dokken voor een qua opzet en uitvoering seculier rolschaatsdiscofeest, en de jongere generatie de reikwijdte van de zinsnede